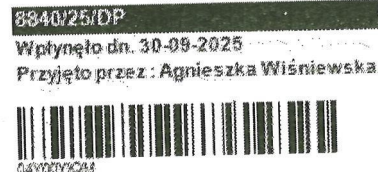

Wniosek

o udzielenie ze środków gminy Pasłęk dotacji na prace konserwatorskie restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

I. Dane podmiotu ubiegającego się o dotację

- 1) pełna nazwa podmiotu: **Rzymskokatolicka Parafia p.w. Św. Józefa**
- 2) forma prawna: **na mocy Ustawy**
- 3) data rejestracji/nr właściwego rejestru – **nie dotyczy**
- 4) dokładny adres: **14-400 Pasłęk, pl. Św. Wojciecha 11
gmina Pasłęk, powiat elbląski, województwo warmińsko-mazurskie**
- 5) tel. **506 611 573** fax
- 6) nazwa banku i numer rachunku: **Braniewsko-Pasłęcki Bank Spółdzielczy
13 8313 0009 0000 4343 2000 0020**
- 7) nazwiska i imiona oraz funkcje osób statutowo upoważnionych do reprezentowania podmiotu w kontaktach zewnętrznych i zawierania umów:
Ks. Dariusz Kułakowski – Proboszcz parafii,

II. Dane zabytku

- 1) nazwa zabytku: **BAROKOWY OŁTARZ w kościele p.w. św. Piotra i Pawła w Marianne gm. Pasłęk.**
 - Program badań konserwatorskich - rozpoznanie problematyki konserwatorskiej zabytku i przygotowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
 - Program prac konserwatorskich – dezynsekcja i prace zabezpieczające.
- 2) dane o zabytku uwidocznione w rejestrze zabytków (między innymi nr w rejestrze zabytków, data wpisu) **Nr rej. 106, data wpisu 26.08.1982**
- 3) tytuł do władania zabytkiem: **Własność – Ks. wieczysta nr EL1E/00024827/0**
- 4) uzyskane pozwolenie na przeprowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wydane przez właściwy organ ochrony zabytków (wydane przez, data, nr zezwolenia) – **wystąpiono o pozwolenie na wykonanie badań konserwatorskich oraz na prace konserwatorskie w tym zakresie .**
- 5) uzyskane pozwolenie na przeprowadzenie prac budowlanych przy zabytku: (wydane przez WKZ, data, nr zezwolenia)

nie dotyczy

*p. M. Skrzypala
dn. 03.10.2025r*

o) uzasadnienie istotnego znaczenia historycznego, artystycznego lub naukowego zabytku

Ołtarz główny w kościele św. Piotra i Pawła w Marianie stanowi kluczowy element zespołu barokowego wyposażenia tego kościoła. Jest to zespół wysokiej klasy zabytków snycerki i rzeźby, tym bardziej cenny, że prezentuje unikalne rozwiązanie estetyczne, gdzie dekoracyjną snycerkę pozostawiono w surowym drewnie (bez polichromii czy złocen), co pozwala w pełni docenić jej walory artystyczne i szczegóły warsztatowej obróbki. W odróżnieniu od pozostałych elementów zespołu – ambony i baptysterium – ołtarz zawiera też liczne obrazy będące dobrymi przykładami lokalnej tradycji artystycznej. Ponadto ołtarz – mimo pewnych ubytków oraz przekształceń spowodowanych powojenną adaptacją do potrzeb kultu katolickiego – pozostaje znakomitym, a przy tym jednym z nielicznych, przykładem teologicznej narracji typowej dla ołtarzy luterańskich w regionie, gdzie większość ołtarzy doznała znacznie bardziej rozległych przekształceń.

III. Szczegółowe informacje o pracach lub robotach

1) zakres rzeczowy prac lub robót dotyczy:

- Wykonanie szczegółowej inwentaryzacji i dokumentacji pomiarowo-rysunkowej ołtarza.
- Wykonanie dokumentacji fotograficznej ołtarza (w świetle widzialnym, a w przypadku obrazów także w ultrafiolecie).
- Przeprowadzenie analizy mikrobiologicznej i entomologicznej w celu oszacowania zagrożenia biologicznego (obejmie całe wnętrze kościoła oraz mury zewnętrzne) wraz z opracowaniem zaleceń.
- Pobranie próbek do badań stratygraficznych i instrumentalnych służących rozpoznaniu techniki i technologii (warstwa monochromii na elementach architektonicznych i warstwa malarska obrazów) oraz ewentualnych wtórnych nawarstwień.
- Wykonanie analizy pobranych próbek warstw malarskich.
- Opracowanie szczegółowej analizy stanu zachowania poszczególnych elementów ołtarza: architektury/konstrukcji, snycerki i obrazów.
- Opracowanie analizy historyczno-artystycznej ołtarza i pozostałych elementów (obejmie cały zespół barokowego wyposażenia).
- Opracowanie programu i harmonogramu prac konserwatorskich i restauratorskich.
- Wstępne oczyszczenie ołtarza z kurzu i innych luźno związanych zabrudzeń.
- Wykonanie niezbędnych zabezpieczeń i ewentualny demontaż najbardziej niestabilnych elementów.
- Wykonanie dezynsekcji i prac zabezpieczających.

2) uzasadnienie konieczności przeprowadzenia prac lub robót:

Planowane na rok 2026 prace badawcze są niezbędne dla uzyskania wiarygodnych podstaw do sporządzenia programu i kosztorysu kompleksowej konserwacji i restauracji

IV. Kalkulacja przewidywanych kosztów realizacji prac lub robót budowlanych

całkowity koszt brutto (w zł):	100.949,00 zł.
- Program badań konserwatorskich	51.300,00 zł.
- Program prac konserwatorskich	49.649,00 zł.
- w tym wnioskowana wielkość dotacji (w zł)	50.000,00 zł.
- w tym wielkość środków własnych (w zł)	50.949,00 zł.

V. Harmonogram prac wraz z kosztorysem i wskazaniem źródeł finansowania (w zł)

L.P.	Rodzaj prac lub robót	Przewidywany okres wykonywania prac	Przewidywany koszt wykonywania prac lub robót	Źródło (źródła) finansowania prac i robót *
1.	BAROKOWY OŁTARZ w kościele p.w. św. Piotra i Pawła w Mariance gm. Pasłęk.	VI – XI 2026	100.949,00	Dotacja: Gmina Pasłęk – 50.000,00 Środki własne – 50.949,00
	- Program badań konserwatorskich cel - rozpoznanie problematyki konserwatorskiej zabytku i przygotowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,			
	- Program prac konserwatorskich wykonanie dezynsekcji i prac zabezpieczających.			
	Ogółem		100.949,00	Dotacja: Gmina Pasłęk – 50.000,00 Środki własne – 50.949,00

* jeżeli finansowanie danej pozycji następuje z kilku źródeł, należy wskazać kwoty finansowania z każdego źródła oddzielnie.

VI. Terminy

Wnioskowany termin przekazania dotacji: **15.06.2026r.**

Termin rozpoczęcia prac: **01.06.2026r.**

Termin zakończenia prac: **30.11.2026r.**

VII. Informacja o środkach publicznych przyznanych z innych źródeł na te same prace lub roboty budowlane przy zabytku oraz informacje o wystąpieniu o takie środki złożonych do innych podmiotów:

Nie dotyczy

lat poprzedzających dzień złożenia wniosku z podaniem łącznej wysokości nakładów, w tym wysokości i źródła otrzymanego dofinansowania ze środków publicznych:

Lp.	Rodzaj prac lub robót	Okres wykonania prac	Koszt wykonania prac lub robót	Źródło / źródła finansowania prac i robót *
1.	▪ Konserwacja i restauracja rzeźbiarskiego wystroju bramki ambony oraz wybranych elementów rzeźbiarskiego wystroju baptysterium	VI-IX 2021	45 000,00	20 000,00 dotacja W- MWKZ 5 000,00 ze środków własnych parafii 20 000,00 Deutsch-Polnischen Stiftung Kulturpflege und Denkmalschutz
2.	▪ Wykonanie opracowania konserwatorsko-konstrukcyjnego kościoła p.w. św. Piotra i Pawła w Mariance koło Pasłęka	VI-IX 2022	60 5223,96	20 000,00 dotacja Urzędu Miasta i Gminy Pasłęk 21 300,00 dotacja W- MWKZ 19 222,96 ze środków własnych parafii
3.	▪ BAROKOWE BAPTYSTERIUM. Konserwacja i restauracja wybranych elementów snycerskiej dekoracji – girlandy, festony, liście akantu.	VI-IX 2023	41 350,00	20 000,00 dotacja W- MWKZ 21 350,00 ze środków własnych parafii
	▪ Konserwacja południowej elewacji prezbiterium		318 093,72	305 000,000 dotacja MKiDN 13 093,72 ze środków własnych parafii
	▪ Interwencyjne prace naprawcze ścian i więźby.		61.207,94	55 000,00 dotacja Fundusz Kościelny 6 207,94 ze środków własnych parafii

IX. Dodatkowe informacje mogące mieć znaczenie przy ocenie wniosku:

.....

.....

.....

.....

X. Wykaz załączników wymaganych przy składaniu wniosku:

- 1) Decyzja o wpisie do rejestru zabytków obiektu, którego dotyczą prace konserwatorskie lub roboty budowlane

- aktualny odpis z księgi wieczystej)
- 3) dokumentacja fotograficzna obiektu
 - 4) Decyzja właściwego organu ochrony zabytków zezwalająca na przeprowadzenie prac lub robót
 - 5) Projekt i pozwolenie na budowę (zabytki nieruchome)
 - 6) Program prac (zabytki ruchome)
 - 7) Wykaz prac przy zabytku w ostatnich 3 latach (załączamy w przypadku zastosowania wykazu tabelarycznego - w miejsce wypeł. poz. VIII).

PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA
św. Józefa
Pl. Św. Wojciecha 11, 14-400 Pasłęk
tel. 55.231.88.88
NIP 578119430 REGON 140053592
(pieczęć wnioskodawcy)

PROBOSZCZ PARAFII

x. Dariusz Kulakowski

x. Dariusz Kulakowski

(podpis osoby upoważnionej do składania
oświadczeń woli w imieniu wnioskodawcy)

Pasłęk, dnia 29.09.2025r.

WUOZ.ELBLAG.5144.18.2024.MG
Pismo numer: 10578/2024

Elbląg, 25.11.2024 r.

POZWOLENIE WKZ

Na podstawie art. 36 ust. 1 pkt. 1, art. 89 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U.2024 poz. 1292), 12 § Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. z 2021 r., poz. 81), w związku z art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2024 r., poz. 572),

po rozpatrzeniu wniosku z dnia 14.11.2024 r., data wpływu: 18.11.2024 r. : ks. Dariusza Kułakowskiego Proboszcza Parafii Św. Józefa w Pasłęku, pl. Św. Wojciecha 11, 14-400 Pasłęk w sprawie: wydania pozwolenia na prace badania i prace konserwatorskie przy obiekcie zabytkowym: barokowy ołtarz w kościele św. Piotra i Pawła w Mariance gm. Pasłęk, wpisany do rejestru zabytków decyzją z dnia 26.08.1982 roku, nr rejestru 106,

po zapoznaniu się z treścią wniosku i załączników:

1. *Barokowy ołtarz w kościele p.w. Św. Piotra i Pawła w Mariance gm. Pasłęk. Program dezynsekcji i prac zabezpieczających oraz badań konserwatorskich mających na celu rozpoznanie problematyki konserwatorskiej zabytku i przygotowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich, aut. VARIIS ARTES Joanna M. Arszczyńska, Toruń 28.09.2024 r.*
2. *dekret, dowód wniesienia opłaty skarbowej,*

WARMIŃSKO – MAZURSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW

orzeka

udzielić pozwolenia na badania i prace konserwatorskie polegające na dezynsekcji i pracach zabezpieczających przy obiekcie zabytkowym: barokowy ołtarz w kościele św. Piotra i Pawła w Mariance gm. Pasłęk, wpisany do rejestru zabytków decyzją z dnia 26.08.1982 roku, nr rejestru 106 - zgodnie z w/w programem prac konserwatorskich.

Termin ważności pozwolenia: 31 grudnia 2028 roku

Warunki pozwolenia:

Wojewódzki Konserwator Zabytków zobowiązuje wnioskodawcę do:

1. do powierzenia wykonania badań i prac konserwatorskich osobie spełniającej wymagania, o których mowa odpowiednio w art. 37a ust. 1 i 2, art. 37b ust. 1 i 3 albo art. 37d ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
2. przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac a) imienia, nazwiska i adresu osoby, o której mowa w pkt 1,
3. b) dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa odpowiednio w art. 37a ust. 1 i 2, art. 37b ust. 1 i 3 albo art. 37d ust. 1 ustawy,
4. c) oświadczenia osoby, o której mowa w pkt 1, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku wykonywania tych prac,
5. do niezwłocznego zawiadomienia o wszelkich zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia prac,
6. odbioru prac z udziałem WKZ.

Wojewódzki Konserwator Zabytków zobowiązuje wykonawcę prac do:

1. prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w pozwoleniu prac i przekazania jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac,

2. opracowania sposobu postępowania z zabytkiem po zakończeniu wskazanych w pozwoleniu prac i przekazania tego opracowania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac.

UZASADNIENIE

Barokowy ołtarz w kościele św. Piotra i Pawła w Mariance gm. Paśłek jest wpisany do rejestru zabytków decyzją z dnia 26.08.1982 roku, nr rejestru 106. Badania i prace konserwatorskie przy zabytku podlegają pozwoleniom WKZ.

Zgodnie z treścią art. 91 ust. 4 pkt. w/w ustawy, do zadań wykonywanych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków należy w szczególności wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych. W związku z powyższym, orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

Od niniejszej decyzji służy stronom, na podstawie art. 127 kpa, odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które należy złożyć za pośrednictwem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie terminie 14 dni od daty doręczenia, zgodnie z art. 129 kpa.

Zgodnie z art. 130 §4 kpa decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, gdy jest zgodna z żądaniem wszystkich stron.

Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Działania wykonywane na podstawie przedmiotowego pozwolenia mogą zostać wstrzymane w razie stwierdzenia wykonywania ich w sposób odbiegający od zakresu i warunków określonych w pozwoleniu.

Zgodnie z ustawą z dnia 16 listopada 2006r. o opłacie skarbowej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2111), za wydanie niniejszego pozwolenia pobrano opłatę skarbową wys. 82 zł.

Otrzymują:

1. wnioskodawca,
2. Diecezja Elbląska,
3. a/a

KIEROWNIK DELEGATURY
z up. Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

mgr Sławomir J. Mioduszeński

OFERTA – KOSZTORYS

prac konserwatorskich
w kościele p.w. św. Piotra i Pawła w Mariance gm. Pasłęk
w sezonie 2026

BAROKOWY OŁTARZ

VARIIS ARTES
Joanna M. Arszyńska
ul. Makuszyńskiego 32
87-100 Toruń

Toruń, 12. 09. 2025

OFERTA – KOSZTORYS
prac konserwatorskich
w kościele p.w. św. Piotra i Pawła w Mariance gm. Pasłęk
w sezonie 2026

BAROKOWY OŁTARZ

orientacyjna powierzchnia objęta badaniami: ok. 50m² (awers i rewers nastawy ołtarza),

szczegółowy zakres czynności wraz z uzasadnieniem zawarty jest w „Programie prac” załączonym do wniosku o dofinansowanie;

poszczególne zadania będą realizowane jako umowy o dzieło lub umowy zlecenia z podwykonawcami; koszt poszczególnych zadań określono na podstawie szacowanej liczby godzin potrzebnych na ich wykonanie przyjmując uśrednioną umowną stawkę godzinową na poziomie 60,00 zł (brutto);

1.	Wstępne oczyszczenie ołtarza	2 500,00
2.	Niezbędne zabezpieczenia i ewentualny demontaż niestabilnych elementów	2 500,00
3.	Dezynsekcja (usługa zewnętrzna, koszt określił wykonawca)	44 649,00
	RAZEM:	49 649,00
słownie: czterdzieści dziewięć tysięcy sześćset czterdzieści dziewięć złotych, 00/100		

Kwota całkowita netto=brutto, usługi zwolnione z podatku VAT
na podst. art. 113 ust. 1 i 9 ustawy o VAT

VARIIS ARTES
Joanna M. Arszyńska
87-100 Toruń, ul. Makuszyńskiego 32
NIP 8791379648 REGON 381375911

VARIIS ARTES

Joanna M. Arszyńska
ul. Makuszyńskiego 32
87-100 Toruń

BAROKOWY OŁTARZ
w kościele p.w. św. Piotra i Pawła w Mariance , gm. Pasłęk

PROGRAM BADAŃ KONSERWATORSKICH

**mających na celu rozpoznanie problematyki konserwatorskiej zabytku
i przygotowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich**

OŁTARZ, zlokalizowany w prezbiterium kościoła, jest jednym z elementów spójnego stylistycznie zespołu barokowego wyposażenia świątyni, do którego należą także ambona i baptysterium¹. Ulbrich datuje ołtarz na podstawie napisu na fryzie górnej kondygnacji na rok 1682, i określa jako należący do dzieł z kręgu autorów wyposażenia kościoła Altrossgärter w Królewcu (ok. 1676) i w Preussich Eylau (1681).²

Nastawa ołtarza architektoniczna, trójkondygnacyjna, trójosiowa. W predelli malowana na desce *Ostatnia Wieczerza*. W I kondygnacji obraz (także na podłożu drewnianym) *Ukrzyżowanie Chrystusa* ze stojącymi pod krzyżem Marią i Janem. Na skrajnych osiach, w niszach pomiędzy parami kolumn o trzonach zdobionych w 1/3 płaskorzeźbionym ornamentem i korynckich kapitelach umieszczono 2 pełnoplastyczne figury Ewangelistów. Po bokach mięsiste uszaki ze stylizowanych form roślinnych i małżowinowo-chrzęstkowych. Na gierowanym gzymsie kolejne 2 figury Ewangelistów oraz aniołów flankujące umieszczone po bokach w owalnych medalionach malowane przedstawienia symboliczne (*Wąż Miedziany* – starotestamentowa prefiguracja, zapowiedź Ukrzyżowania Chrystusa i jego zbawczej mocy oraz *Pelikan* – symbol ofiarnej miłości).

¹ Pierwotnie zespół obejmował jeszcze organy (usunięte z kościoła w połowie XIX w. po zakupieniu nowego instrumentu i przekazane do kościoła w Pomorskiej Wsi) oraz pokrywę chrzcielnicy ustawionej w baptysterium (usunięta z wnętrza po 1945 roku, szczerkowo zachowana dekoracyjna snycerka).

² ULBRICH A., *Geschichte.....*, Bd. I s. 270. il. 302, 303 (s. 267/268), por. Bd. I, S. 374, Abb. 415 (Altrossgärter, baptysterium).

W II kondygnacji ośmioboczny obraz z przedstawieniem *Zmartwychwstania Chrystusa*, flankowany parą spiralnie skręconych kolumn. Po bokach mięsiste uszaki. Zwieńczenie w formie szerokiego kartusza z tondem wypełnionym malowaną sceną *Wniebowstąpienia Chrystusa*, flankowaną przez dwie figury aniołów ustawionych na gzymsie. Kompozycję dopełnia bogata dekoracja snycerska zdobiąca architekturę ołtarza – głęboko rozrzeźbiony akant i girlandy kwiatowe w surowym drewnie lipowym, którego kolor kontrastuje z czarną monochromią konstrukcji retabulum. Schemat programu ikonograficznego należy do typowych rozwiązań stosowanych w tym okresie w ewangelickich kościołach w Prusach Książęcych.

Wszystkie elementy snycerskie pozostawiono bez polichromii i/lub złocen, eksponując naturalny kolor drewna na tle malowanej na czarno konstrukcji ołtarza.

STAN ZACHOWANIA. Pomimo powojennej zmiany kontekstu wyznaniowego świątyni ołtarz zachował się bez poważniejszych intencjonalnych zmian. Zaobserwowane zniszczenia wynikają przede wszystkim z upływu czasu i niekorzystnych warunków mikroklimatu wnętrza. Porównanie archiwalnej dokumentacji fotograficznej ze stanem obecnym pozwala stwierdzić, że występują dość znaczne ubytki formy rzeźbiarskiej w obrębie dekoracyjnej snycerki ornamentальной, przede wszystkim w uszakach. Brak niektórych figur – np. aniołów ustawionych pierwotnie w II kondygnacji, nad medalionami czy figury Ewangelisty Jana z I kondygnacji. Przypuszczalnie rzeźby te padły ofiarą szabrowników w okresie bezpośrednio po zakończeniu działań II wojny światowej. Ponadto, podczas powojennej adaptacji wnętrza dla potrzeb kultu katolickiego zmieniono lokalizację niektórych figur – w miejscu brakującej figury św. Jana ustawiono figurę Ewangelisty z II kondygnacji a z kolei w jej miejscu ustawiono niekompletną figurę Chrystusa – obcą³, gdyż oryginalna, właściwa dla programu ikonograficznego ołtarza figura w tym samym typie zachowana jest w zwieńczeniu. Całość jest mocno zakurzona, miejscami zabrudzona odchodami ptasimi. Występują liczne ślady żerowania larw owadów niszczących drewno (okresowo także świeża mączka), brak fragmentów architektonicznych gzymsów, kolejne elementy są osłabione i grożą upadkiem. Większe elementy drewniane – jak kartusz z obrazem w zwieńczeniu – są popękane (przypuszczalnie w miejscach łączenia desek). Obrazy po XIX-wiecznej konserwacji⁴, której ślady widoczne są na odwrociach w postaci śrub wtórnie mocujących drewniane podłoża do konstrukcji ołtarza oraz pasów płótna naklejonych w miejscach pęknięć/łączeń desek. Opracowanie szczegółowego stanu zachowania wymaga przeprowadzenia kompleksowych badań konserwatorskich.

Przewiduje się:

1. Wykonanie szczegółowej inwentaryzacji i dokumentacji pomiarowo-rysunkowej ołtarza.

³ Figurę tę zidentyfikowano jako przedstawienie Chrystusa Zbawiciela z kosza ambony i podczas prac konserwatorskich i restauratorskich przeprowadzonych przy ambonie w latach 2018-2024 usunięto ją z ołtarza i przywrócono na właściwe miejsce.

⁴ Słabo czytelny napis wykonany ołówkiem z tyłu konstrukcji ołtarza, odnoszący się przypuszczalnie do przeprowadzonych prac renowacyjnych, podaje datę 1842, ale informacja ta wymaga weryfikacji.

2. Wykonanie dokumentacji fotograficznej ołtarza (w świetle widzialnym, a w przypadku obrazów także w ultrafiolecie).
3. Opracowanie analizy historyczno-artystycznej (obejmie cały zespół barokowego wyposażenia).
4. Przeprowadzenie analizy mikrobiologicznej i entomologicznej w celu oszacowania zagrożenia biologicznego (obejmie całe wnętrze kościoła oraz mury zewnętrzne) wraz z opracowaniem zaleceń.
5. Pobranie próbek do badań stratygraficznych i instrumentalnych służących rozpoznaniu techniki i technologii oryginału oraz ewentualnych wtórnych nawarstwień (warstwa monochromii na elementach architektonicznych i warstwa malarska obrazów).
6. Wykonanie analizy pobranych próbek warstw malarskich.
7. Opracowanie szczegółowej analizy stanu zachowania poszczególnych elementów ołtarza: architektury/konstrukcji, snycerki i obrazów.
8. Opracowanie programu i harmonogramu prac konserwatorskich i restauratorskich.

Równolegle planowana jest także realizacja zadań z zakresu prac konserwatorskich, których program i kosztorys są ujęte w osobnym, składanym równocześnie wniosku o dofinansowanie. Dla zapewnienia dostępu do wszystkich elementów ołtarza na czas prac badawczych planowane jest ustawienie rusztowań – tak z przodu, jak z tyłu konstrukcji retabulum. Fakt ustawienia rusztowań chcemy w pełni wykorzystać, stąd planowane jest także przeprowadzenie prac konserwatorskich, takich jak **dezynsekcja**, **wstępne oczyszczenie** z kurzu i luźno związanych zabrudzeń oraz **wykonanie niezbędnych zabezpieczeń** i ewentualny demontaż najbardziej niestabilnych elementów.

Konieczność wykonania dezynsekcji wynika z wstępnych oględzin ołtarza, które ujawniły liczne ślady żerowania larw chrząszczy niszczących drewno oraz okresową obecność świeżej mączki drzewnej w pobliżu otworów wylotowych (fot. 10). Planowana analiza zagrożeń biologicznych z pewnością dostarczy bardziej szczegółowych argumentów za przeprowadzeniem dezynsekcji, jednak warto wykorzystać fakt, że rusztowania zapewnią dostęp do całego ołtarza i zaplanować ten zabieg nie czekając na jej wyniki.

Oczyszczenie z kurzu i luźno związanych zabrudzeń jest niezbędne dla rzetelniej oceny stanu zachowania, stanowi też zabieg pielęgnacyjny, który przyczyni się do spowolnienia procesu degradacji zabytku i który poprawi jego estetykę w okresie oczekiwania na podjęcie właściwych prac konserwatorskich i restauratorskich.

Zaplanowane wykonanie niezbędnych zabezpieczeń i ewentualnego demontażu najbardziej niestabilnych elementów wynika z wstępnej analizy stanu zachowania ołtarza. Ponadto już w czasie prac konserwatorskich i restauratorskich prowadzonych przy ambonie i baptysterium poczyniono obserwacje, które każą przypuszczać, że niektóre fragmenty konstrukcji mogą być bardzo osłabione i istnieje ryzyko ich upadku, co może zagrażać osobom znajdującym się w pobliżu. Na przykład ciężkie elementy gzymsów były ze sobą łączone bez jakichkolwiek złączy stolarskich, wyłącznie na klej, który w warunkach panujących w kościele uległ degradacji bakteryjnej i całkowicie utracił swoje właściwości.

Uszkodzenia o podobnej genezie – brak fragmentu gzymsu – widoczne są wyraźnie po lewej stronie retabulum (fot.9). Również mocowanie figur – zwłaszcza wykonane w czasie powojennej adaptacji wyposażenia wnętrza – pozostawia wiele do życzenia. Warto więc wykorzystać fakt, że do wyższych partii zabytku będzie dobry dostęp z ustawionych rusztowań i wykonać niezbędne zabezpieczenia bądź zdemontować elementy grożące upadkiem jeszcze przed podjęciem zasadniczych prac konserwatorskich i restauratorskich.

VARIIS ARTES

Joanna M. Arszyńska
87-100 Toruń, ul. Makuszyńskiego 32
NIP 8791379648 REGON 381375911

VARIIS ARTES

Joanna M. Arszyńska
ul. Makuszyńskiego 32
87-100 Toruń

BAROKOWY OŁTARZ

w kościele p.w. św. Piotra i Pawła w Marianne, gm. Pasłęk

PROGRAM DEZYNSEKCJI I PRAC ZABEZPIELAJĄCYCH

OŁTARZ, zlokalizowany w prezbiterium kościoła, jest jednym z elementów spójnego stylistycznie zespołu barokowego wyposażenia świątyni, do którego należą także ambona i baptysterium¹. Ulbrich datuje ołtarz na podstawie napisu na fryzie górnej kondygnacji na rok 1682, i określa jako należący do dzieł z kręgu autorów wyposażenia kościoła Altrossgärter w Królewcu (ok. 1676) i w Preussich Eylau (1681).²

Nastawa ołtarza architektoniczna, trójkondygnacyjna, trójosiowa. W predelli malowana na desce *Ostatnia Wieczerza*. W I kondygnacji obraz (także na podłożu drewnianym) *Ukrzyżowanie Chrystusa* ze stojącymi pod krzyżem Marią i Janem. Na skrajnych osiach, w niszach pomiędzy parami kolumn o trzonach zdobionych w 1/3 płaskorzeźbionym ornamentem i korynckich kapitelach umieszczono 2 pełnoplastyczne figury Ewangelistów. Po bokach mięsiste uszaki ze stylizowanych form roślinnych i małżowinowo-chrzęstkowych. Na gierzowanym gzymsie kolejne 2 figury Ewangelistów oraz aniołów flankujące umieszczone po bokach w owalnych medalionach malowane przedstawienia symboliczne (*Wąż Miedziany* – starotestamentowa prefiguracja, zapowiedź Ukrzyżowania Chrystusa i jego zbawczej mocy oraz *Pelikan* – symbol ofiarnej miłości).

W II kondygnacji ośmioboczny obraz z przedstawieniem *Zmartwychwstania Chrystusa*, flankowany parą spiralnie skręconych kolumn. Po bokach mięsiste uszaki. Zwieńczenie w formie szerokiego kartusza z tondem wypełnionym malowaną sceną *Wniebowstąpienia Chrystusa*, flankowaną przez dwie figury aniołów ustawionych na gzymsie. Kompozycję dopełnia bogata dekoracja snycerska zdobiąca architekturę ołtarza – głęboko rozrzeźbiony akant i girlandy kwiatowe w surowym drewnie lipowym, którego kolor kontrastuje z czarną monochromią konstrukcji retabulum. Schemat programu

¹ Pierwotnie zespół obejmował jeszcze organy (usunięte z kościoła w połowie XIX w. po zakupieniu nowego instrumentu i przekazane do kościoła w Pomorskiej Wsi) oraz pokrywę chrzcielnicy ustawionej w baptysterium (usunięta z wnętrza po 1945 roku, szczerunkowo zachowana dekoracyjna snycerka).

² ULBRICH A., *Geschichte.....*, Bd. I s. 270. il. 302, 303 (s. 267/268), por. Bd. I, S. 374, Abb. 415 (Altrossgärter, baptysterium).

ikonograficznego należy do typowych rozwiązań stosowanych w tym okresie w ewangelickich kościołach w Prusach Książęcych.

Wszystkie elementy snycerskie pozostawiono bez polichromii i/lub złóceń, eksponując naturalny kolor drewna na tle malowanej na czarno konstrukcji ołtarza.

STAN ZACHOWANIA. Pomimo powojennej zmiany kontekstu wyznaniowego świątyni ołtarz zachował się bez poważniejszych intencjonalnych zmian. Zaobserwowane zniszczenia wynikają przede wszystkim z upływu czasu i niekorzystnych warunków mikroklimatu wnętrza. Porównanie archiwalnej dokumentacji fotograficznej ze stanem obecnym pozwala stwierdzić, że występują dość znaczne ubytki formy rzeźbiarskiej w obrębie dekoracyjnej snycerki ornamentalnej, przede wszystkim w uszakach. Brak niektórych figur – np. aniołów ustawionych pierwotnie w II kondygnacji, nad medalionami czy figury Ewangelisty Jana z I kondygnacji. Przypuszczalnie rzeźby te padły ofiarą szabrowników w okresie bezpośrednio po zakończeniu działań II wojny światowej. Ponadto, podczas powojennej adaptacji wnętrza dla potrzeb kultu katolickiego zmieniono lokalizację niektórych figur – w miejscu brakującej figury św. Jana ustawiono figurę Ewangelisty z II kondygnacji a z kolei w jej miejscu ustawiono niekompletną figurę Chrystusa – obcą³, gdyż oryginalna, właściwa dla programu ikonograficznego ołtarza figura w tym samym typie zachowana jest w zwieńczeniu. Całość jest mocno zakurzona, miejscami zabrudzona odchodami ptasimi. Występują liczne ślady żerowania larw owadów niszczących drewno (otwory wylotowe, okresowo także świeża mączka), brak fragmentów architektonicznych gzymsów, kolejne elementy są osłabione i grożą upadkiem. Większe elementy drewniane – jak kartusz z obrazem w zwieńczeniu – są popękane (przypuszczalnie w miejscach łączenia desek). Obrazy po XIX-wiecznej konserwacji⁴, której ślady widoczne są na odwrociach w postaci śrub wtórnie mocujących drewniane podłoża do konstrukcji ołtarza oraz pasów płótna naklejonych w miejscach pęknięć/łączeń desek. Opracowanie szczegółowego stanu zachowania wymaga przeprowadzenia kompleksowych badań konserwatorskich.

Przewiduje się wykonanie następujących prac:

1. Dezynfekcja ołtarza (zabieg obejmie także ambonę, w której mimo zakończonej konserwacji-restauracji i zastosowania środka owadobójczego⁵ ponownie zaobserwowano ślady aktywności owadów niszczących drewno).
2. Wstępne oczyszczenie ołtarza z kurzu i innych luźno związanych zabrudzeń.
3. Wykonanie niezbędnych zabezpieczeń i ewentualny demontaż najbardziej niestabilnych elementów.

UZASADNIENIE

³ Figurę tę zidentyfikowano jako przedstawienie Chrystusa Zbawiciela z kosza ambony i podczas prac konserwatorskich i restauratorskich przeprowadzonych przy ambonie w latach 2018-2024 usunięto ją z ołtarza i przywrócono na właściwe miejsce.

⁴ Słabo czytelny napis wykonany ołówkiem z tyłu konstrukcji ołtarza, odnoszący się przypuszczalnie do przeprowadzonych prac renowacyjnych, podaje datę 1842, ale informacja ta wymaga weryfikacji.

⁵ W czasie prac zastosowano płynny środek owadobójczy (Remmers Anti-Insect) nałożony pędzlem od odwrocia i podany iniekcyjnie w otwory wylotowe od lica.

Powyższy program prac towarzyszyć będzie prowadzonym równolegle **badaniom konserwatorskim**, których wyniki posłużą sformułowaniu szczegółowego programu i harmonogramu prac konserwatorskich i restauratorskich dla ołtarza. Dla zapewnienia dostępu do wszystkich elementów ołtarza na czas prac badawczych planowane jest ustawienie rusztowań – tak z przodu, jak z tyłu konstrukcji retabulum. Fakt ustawienia rusztowań chcemy wykorzystać w pełni, stąd zaplanowana również realizacja zadań z zakresu prac konserwatorskich, takich jak **dezynsekcja, wstępne oczyszczenie** z kurzu i luźno związanych zabrudzeń oraz **wykonanie niezbędnych zabezpieczeń** i ewentualny demontaż najbardziej niestabilnych elementów zabytku

Konieczność wykonania **dezynsekcji** wynika z wstępnych oględzin ołtarza, które ujawniły liczne ślady żerowania larw chrząszczy niszczących drewno oraz okresową obecność świeżej mączki drzewnej w pobliżu otworów wylotowych (fot. 10). Planowana analiza zagrożeń biologicznych z pewnością dostarczy bardziej szczegółowych argumentów za przeprowadzeniem dezynsekcji, jednak warto wykorzystać fakt, że rusztowania zapewnią dostęp do całego ołtarza i zaplanować ten zabieg nie czekając na jej wyniki.

Oczyszczenie z kurzu i luźno związanych zabrudzeń jest niezbędne dla rzetelniej oceny stanu zachowania, stanowi też zabieg pielęgnacyjny, który przyczyni się do spowolnienia procesu degradacji zabytku i który poprawi jego estetykę w okresie oczekiwania na podjęcie właściwych prac konserwatorskich i restauratorskich.

Zaplanowane wykonanie niezbędnych **zabezpieczeń** i ewentualnego **demontażu** najbardziej niestabilnych elementów wynika z wstępnej analizy stanu zachowania ołtarza. Ponadto już w czasie prac konserwatorskich i restauratorskich prowadzonych przy ambonie i baptysterium poczyniono obserwacje, które każą przypuszczać, że – z racji zbliżonej techniki wykonania całego tego zespołu zabytków – niektóre fragmenty konstrukcji mogą być znacznie osłabione i istnieje ryzyko ich upadku, co może doprowadzić do większych zniszczeń i zagrażać osobom znajdującym się w pobliżu. Na przykład masywne segmenty gzymsów były ze sobą łączone bez zastosowania jakichkolwiek złączy stolarskich, wyłącznie na klej, który w warunkach panujących w kościele uległ degradacji bakteryjnej i całkowicie utracił swoje właściwości. Uszkodzenia o podobnej genezie – brak fragmentu gzymsu – widoczne są wyraźnie po lewej stronie retabulum (fot.9). Również mocowanie figur – zwłaszcza to wykonane w czasie powojennej rearanżacji wyposażenia wnętrza – pozostawia pod względem technicznym wiele do życzenia. Warto więc wykorzystać fakt, że do wyższych partii zabytku będzie dobry dostęp z ustawionych rusztowań i wykonać niezbędne zabezpieczenia bądź zdemontować elementy grożące upadkiem jeszcze przed podjęciem zasadniczych prac konserwatorskich i restauratorskich.

VARIIS ARTES

Joanna M. Arszyńska
87-100 Toruń, ul. Makuszyńskiego 32
NIP 8791379648 REGON 381375911

KURIA DIECEZJALNA
DIEKAN

Elbląg, dnia 1 października 2018 roku.

№ 691 / 2018.

Szanowny Ksiądz Administrator
mgr lic. Dariusz KUŁAKOWSKI
Pl. św. Wojciecha, 11
14 – 400 PASŁĘK

Na podstawie kanonu 190 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego, niniejszym **DEKRETEM** zwalniam Księdza z dniem 14 października 2018 roku z urzędu administratora parafialnego Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Józefa w Pasłęku.

Na podstawie kanonu 523 Kodeksu Prawa Kanonicznego, niniejszym **DEKRETEM** mianuję Księdza z dniem 15 października 2018 roku na urząd

PROBOSZCZA

Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Józefa w Pasłęku,

w Dekanacie Pasłek I, z prawami i obowiązkami wynikającymi z kanonów 528 – 533 Kodeksu Prawa Kanonicznego. Parafię należy objąć przez sporządzenie i podpisanie wyznania wiary, przysięgi wierności oraz protokołu wobec delegowanego kapłana z dniem 15 października 2018 roku.

Na gorliwą pracę duszpasterską niech Bóg darzy swoim błogosławieństwem.

Ks. dr Zdzisław Bieg
Ks. dr Zdzisław Bieg
KANCLERZ KURII

Jacek Jezierski

ZA ZGODNOŚĆ
Z OBYWATELSTWEM

2025 -09- 2 9

PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA
św. Józefa
Pl. Św. Wojciecha 11, 14-400 Pasłek
tel. 55 231 88 88
NIP 5781119 430 REGON 040058592

PROBOSZCZ PARAFII
Dariusz Kułakowski
x. Dariusz Kułakowski

Adresy:
KURIA DIECEZJALNA: ul. Świętego Ducha 11, 82-300 Elbląg, Poland;
tel. (55) 232 77 14; fax.: (55) 232 54 09; e-mail: kuria@elblag.opw.pl
DOM: ul. Mostowa 17, 82-300 Elbląg, Poland;
tel. (55) 649 11 10; kom. 601 665 360; e-mail: jjezierski@episkopat.pl

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, 8 stycznia 2025 r.

SO-III.6142.1.2025.DK

ZAŚWIADCZENIE

Na podstawie art. 217 § 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 572), zaświadczam, że **Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Józefa w Pasłęku** posiada osobowość prawną.

Osobowość prawną wyżej wymienionej Parafii ustalono na podstawie art. 72 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1966).

Organem osoby prawnej **Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Józefa w Pasłęku**, zgodnie z art. 7 ust. 3 pkt 5 cytowanej ustawy, jest ksiądz **Dariusz Kułakowski** – jako Proboszcz.

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego
Maria Rochowicz
Dyrektor Wydziału
Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców
(dokument podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym)

PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA
św. Józefa
Pl. Św. Wojciecha 11, 14-400 Pasłęk
tel. 55 231 88 88
REGON 04005859

ZA ZGODNOŚĆ
Z ORYGINAŁEM

2025-09-29
PROBOSZCZ PARAFII
x. Dariusz Kułakowski

Na mocy ustawy z dnia 16 listopada 2006 roku o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 2111 z późn. zm.) pobrano opłatę skarbową w wysokości 17,00 zł.

Potwierdzenie integralności oraz pochodzenia dokumentu elektronicznego od podmiotu publicznego

Niniejszy dokument stanowi integralne odzwierciedlenie treści dokumentu przekazanego w wersji elektronicznej do Poczty Polskiej S.A. za pośrednictwem systemu teleinformatycznego zintegrowanego z systemem teleinformatycznym Poczty Polskiej S.A. zgodnie z art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320).

Integralność oraz pochodzenie dokumentu elektronicznego od podmiotu publicznego zostały zapewnione z wykorzystaniem środka identyfikacji elektronicznej.

Dokument elektroniczny został przekształcony na wersję papierową zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz.2320).

Adres Doręczeń Elektronicznych Nadawcy	AE:PL-63617-21139-RGDWI-27
Data i czas nadania	Data: 08.01.2025 Czas: 15:00:19
Liczba kartek	1 + 1 kartka adresowa zawierająca potwierdzenie integralności dokumentu
Autor wydruku	Poczta Polska S.A - Operator Wyznaczony, o którym mowa w art. 3 pkt 13 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320)
Data i czas wydruku	Data: 10.01.2025 Czas: 09:20:25

1. Kościół w Marianne, widok ogólny od PD-ZACH. Fot. J. M. Arszyńska

2. Kościół w Marianne, wewnątrz po zakończeniu prac przy elementach konstrukcyjnych ambony i baptysterium (2018) w głębi prezbiterium - ołtarz. Fot. arch. CSE Światowi

3. Kościół w Mariance. Archiwalna fotografia ukazująca ołtarz w latach 1904 – 1909.

4. Kościół w Marianne. Ołtarz (stan w roku 2021). Fot. J. M. Arszyńska

5. Kościół w Marianne. Archiwalna fotografia ukazująca ołtarz w latach 1904 – 1909. W niszy widoczna zaginiona figura św. Jana Ewangelisty.

6. Kościół w Marianne. Ołtarz. Figura Ewangelisty z II kondygnacji ustawiona w miejscu zaginionej figury Św. Jana. Fot. J. M. Arszyńska

7. Kościół w Marianne. Ołtarz. Zniszczenia snyczerki. Fot. J. M. Arszyńska

8. Kościół w Marianne. Ołtarz. Kartusz w zwieńczeniu nastawy. Widoczne spękania snyczerki. Fot. J. M. Arszyńska.

9. Kościół w Mariance. Ołtarz. II kondygnacja. Widoczny duży ubytek gzymsu i puste miejsce na konsolce powyżej obrazu (pierwotnie stała tam figura anioła). Fot. J. M. Arszyńska.

10. Kościół w Mariance. Ołtarz. Zniszczenia biologiczne odsłonięte po demontażu tabernakulum (stan w roku 2021). Fot. J. M. Arszyńska

PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA
św. Józefa
Pl. Św. Wojciecha 11, 14-400 Pasłęk
tel. 55 231 88 88
NIP 5781119 430 REGON 040058592

Pasłęk, dnia 13.09.2025r.

OP
[Signature]

Urząd Miasta i Gminy Pasłęk
Plac Świętego Wojciecha 5
14-400 Pasłęk

Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Józefa w Pasłęku zwraca się z prośbą o zaplanowanie w budżecie na 2026 rok środków na planowane wydarzenia kulturalne i prace konserwatorskie w obiektach zabytkowych należących do parafii.

1. Pragnąc kontynuować tradycję propagowania Miasta Pasłęk jako ośrodka kulturalnego prosimy o uwzględnienie w budżecie na 2026r. środków na wydarzenia kulturalne:

XIV Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej w Pasłęku.

Wnioskujemy o zabezpieczenie na ten cel środków w wysokości 35.000,- zł. całkowity przybliżony koszt to około 78.100,-zł. (w tych kosztach odbędzie się III Konkurs im. Andreasa Hildebrandta, po raz pierwszy w skali międzynarodowej).

2. Dbając o zachowanie dóbr kultury – zabytków, które stanowią dziedzictwo naszego regionu prosimy o zabezpieczenie środków na:

inwentaryzacja pomiarowo-rysunkowa, opracowanie stanu zachowania i programu prac konserwatorskich i restauratorskich w kościele pw. św. Bartłomieja w Pasłęku.

Wnioskujemy o zabezpieczenie środków w wysokości 50.000,-zł., całkowity koszt prac konserwatorskich to kwota 100.000,- zł.

3. Dbając o zachowanie dóbr kultury – zabytków, które stanowią dziedzictwo naszego regionu prosimy o zabezpieczenie środków na:

Dalsze prace konserwatorskie i restauratorskie w kościele p.w. św. Piotra i Pawła w Mariance k. Pasłęka w roku 2026: Ołtarz główny – inwentaryzacja pomiarowo-rysunkowa, badania konserwatorskie, opracowanie stanu zachowania i programu prac konserwatorskich i restauratorskich.

Wnioskujemy o zabezpieczenie środków w wysokości 50.000,-zł., całkowity koszt prac to kwota 100.949,-zł.

Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Józefa w Pasłęku aktywnie włącza się w propagowanie Miasta Pasłęk jako ciekawego w regionie i godnego odwiedzenia oraz jako ośrodka kulturalnego naszego regionu, wsparcie finansowe pozwoli na realizację zaplanowanych przedsięwzięć.

PROBOSZCZ PARAFII
[Signature]
x. Dariusz Kulakowski
Z poważaniem.

